

D o E P A K

DuPAK DoePAK POPPENSPE(ELMUSEUMKRUI)MELKRANT NUMMER 3 DoePAK DuPAK

Een **dupák** (spreek uit: **do-pak**) is een stang- en trucpop. Het nummer met de dupák wordt in het Tsjechische en Slowaakse volkspopentheater met marionetten en stangpoppen altijd als toegift opgevoerd. De pop maakt sprongen waarbij zijn lijf beurtelings lang en kort wordt. Het is een truc die overeenkomt met het uitrekken en weer inkrimpen van de hals van de *Dood van Pierlala* in de poppenkast. Pierlala is een stokpop en wordt van onderaf gemanipuleerd; de dupák wordt als stangpop van bovenaf bewogen. Terwijl het rijzen van Pierlala's hals heel langzaam en onder doode stille geschiedt, gaat het strekken en inkrimpen van de dupák razendsnel en met veel rumoer. Dupák betekent 'stampend'. De houten voeten zijn met lood verzwaard. Het lijf van de pop is een zak van stof. De stang waaraan de dupák hangt, gaat door de kop en het lijf heen en zit vast aan de houten heup. Het gat in de kop is iets wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de dupák is een touw vastgemaakt. De touwtjes gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhoutje. Door dit houtje op en neer te bewegen, rekt en krimpt het lappen lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en voer weer om. Behalve springen kan de dupák ook om zijn as draaien; daarbij zwieren zijn armen wijd uit.

Don Quichot

DoE niet zo als *Don Quichot*. In dit bekende boek van de Spaanse schrijver Cervantes woont ridder Don Quichot een poppentheatervoorstelling bij. Hij laat zich zo meeslepen door het spel dat hij denkt dat het echt is. Met zijn sabel hakt hij in op de Moren die *Melisendra*, de dochter van Karel de Grote, opgesloten hebben in een kasteel. De *poppenspeler* roept: "Stop heer, het zijn geen echte Moren, maar slechts figuren van karton!"

Zoek op onze **website** in het **poppentheater-abc**, of op **www.geheugenvan-nederland.nl/poppenspel2** naar de naam van de poppenspeler.

- Hoe heet hij?
- * *Sancho Panza* (spreek uit: santsjo panza);
- * *Meester Pedro*.

Ombres chinoises ...

dat is het Franse woord voor *Chinese schimmen*. De term is geïntroduceerd door kooplieden die in vroegere eeuwen naar het Verre Oosten gingen. Ze brachten van alles mee terug. Daar waren ook lantaarns bij met *schimfiguren*.

In de achttiende eeuw trad in Parijs de beroemde *schimmenschuiver Séraphin* op. Tot zijn bekendste stukken hoort het spel 'De gebroken brug'. Het liedje dat erin voorkomt, kennen we nu nog als 'Alle eendjes zwemmen in het water, falderalderiere ...'

Eten

Poppenspelers en komedianten trokken vroeger ook al door Europa. Zij vertoonden toen hun kunsten vooral op de kermis. De grappige figuren waarmee zij het publiek vermaakten, droegen dikwijls de naam van lekker eten.

Zo had je in Duitsland *Hanswurst*, in Engeland *Jack Pudding*, in Frankrijk *Jean Potage* (Jan Soep), in Italië *Signor Maccheroni*, in Hongarije *Paprika Jancsi* (Jantje Paprika) en in Nederland *Pekelharing*. Zo heette ook de hoofdpersoon van de oud-Hollandse poppenkast voordat hij *Jan Klaassen* werd genoemd.

In de Engelse poppenkast komt *Punch* (spreek uit: puntsj, de u bijna als een a) met een streng *worstjes* aanzetten. Hij denkt eens lekker te gaan smikkelen. Als hij wordt afgeleid, verschijnt de *krokodil*. Snap, weg zijn de worstjes. Snif(p) voor Punch!

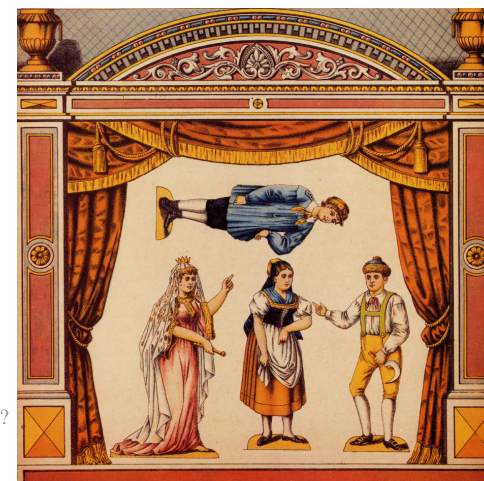

Papieren theater

PAK een schaar-tje en knip de figuurtjes in dit kleine theater uit. Plak het theaterfrontje en de acteurs op een stukje karton. De spelers kun je laten bewegen door achter hun lijf een rietje, lucifer of iets dergelijks te bevestigen (horizontaal of verticaal).

Het *papieren theater* is een vorm van miniatuurtheater. In de negentiende eeuw was het een zeer geliefd tijdverdrijf. Er waren bouwplaten te koop van theaters, *decors* en acteurs. De onderdelen moesten worden uitgeknipt en soms in elkaar geplakt. De papieren poppetjes werden op het toneeltje heen en weer geschoven of van bovenaf bewogen. Ze zijn altijd met het gezicht naar het publiek gericht.

Prachtige papieren theatertjes zijn in de *Poppenspe(e)lmuseumwinkel* verkrijgbaar.

Aap

Bij de oud-Hollandse poppenkast deed soms een echte aap mee. Als 'lokkebroodje' voor het publiek zat hij voor aanvang van de voorstelling op de *speelplank*.

Hij had soms ook een rol in het spel: het verkopen van oorvijgen aan Jan Klaassen.

Welk dier met een lange, pluizige staart heeft een rol in de Franse poppenkast? Het juiste antwoord kun je vinden in de internationale *Poppenspe(e)lmuseumbibliotheek* (www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl) en in het poppentheater-abc.

- * eekhoorn;
- * kat.

Kamperen

Verlaat asfalt en stadse drukte voor een (p)opmerkelijke attractie. Geniet van kunst en gekkigheid, weidse uitzichten, grutto's, gras en grazende koeien. Het Gelderse buitenverblijf van de familie Klaassen en verwanten is een bezienswaardigheid.

Het *Poppenspe(e)lmuseum* is goed per spoor via Deventer of Zwolle te bereiken. Kom je met de trein uit 'Wijhe'? Vervolg je reis dan te voet of met de fiets naar de veerpont over de IJssel. Daarna langs de uiterwaarden over de dijk naar het museum. In de buurt van 'Jans dependance' zijn genoeg mooie plekje om je tent op te zetten. Via www.poppenspelmuseum.nl kun je een fraaie route uitprinten. Tot (weer)ziens!

Poppenspe(e)lmuseum ©
Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel.: +31(0)578 - 63 13 29 Fax: +31(0)578 - 56 06 21
www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl info@poppenspelmuseum.nl

DoePAK-oplossingen

* De juiste antwoorden: *Meester Pedro* en *kat*.